

Poznámky k materiálu „Návrh státního rozpočtu České republiky na rok 2023 včetně rozpočtové dokumentace“

V Praze dne 13. září 2022

1. Úvodní obecné poznámky

Za prvé – k přípravě, zpracování a projednávání návrhu státního rozpočtu na rok 2023.

Především je třeba poznamenat, že celkový rozpočtový proces při zpracování státního rozpočtu na rok 2023 se výrazně odlišuje od dřívějšího, léty potvrzeného standardního postupu rozpočtových prací. Zdá se, jako by při projednávání jednotlivých a často velmi detailních úkolů vládě nezbyl čas na řádnou přípravu návrhu rozpočtu na rok 2023.

Dokument „*Příprava státního rozpočtu České republiky na rok 2023 a střednědobého výhledu na léta 2024 a 2025*“, standardně projednáváný se sociálními partnery v první dekádě měsíce června, nebyl zpracován. Přesněji řečeno nebylo zpracováno východisko pro vyjednávání jednotlivých rozpočtových kapitol mezi MF a resorty a východisko pro vyjednávání o platech v rozpočtové sféře na následující rok. Sociální partneři byli fakticky vyloučeni z procesu přípravy a vyjednávání o návrhu státního rozpočtu na rok 2023. Klíčová opatření a návrhy se především dojednávají kabinetně ve strukturách (NERV), kam nemá řada zástupců sociálních partnerů, především odborů, vůbec přístup. Jednání o vývoji platů v rozpočtové sféře, které se táhlo od května do konce srpna, se týkalo především roku 2022. Vyjednávání o platech pro rok 2023 dosud vůbec neproběhlo.¹

¹ Vláda při vyjednávání o nárůstu platů v roce 2022 avizovala nárůst tarifů u bezpečnostních sborů od 1. 1. 2023 o 10 %. Je ovšem zřejmé, že ani u této skupiny (prozatím jediné) nebude navržena částka znamenat nějaký výrazný reálný nárůst. Vzhledem k tomu, že se pro příští rok očekává inflace v rozmezí mezi 8,8 % (MF ČR) až 9,5 % (ČNB), bude pro zaměstnance bezpečnostních sborů znamenat 10% zvýšení tarifů prakticky stagnaci reálných platů (růst 0,5 %) na úrovni letošního roku (tj. propad reálných platů proti roku 2021 o 12 %).

A tato situace dále pokračuje. Návrh státního rozpočtu, který vláda předložila na začátku září sociálním partnerům pro projednání, byl pouhým torzem, který fakticky neumožňoval kompletně analyzovat návrh ve všech souvislostech. Absentovala především „Zpráva k návrhu zákona o státním rozpočtu“, která obsahuje vedle podrobného rozboru návrhu státního rozpočtu i jasné stanovení rozpočtových priorit (které v předloženém materiálu nelze najít!), ale i další části.

Není to bohužel poprvé, kdy bylo současnou vládou sociálním partnerům předloženo nekompletní torzo návrhu státního rozpočtu – naposledy to bylo při revizi státního rozpočtu na rok 2022, kterou provedla nastupující koalice na počátku letošního roku. Vzhledem k tomu, že tehdejší zásah do rozpočtu zpracovaného předchozí vládou byl pouze dílčí, dala se absence kompletní rozpočtové dokumentace do určité míry tolerovat (což také ČMKOS učinila). Tato tolerance se však v žádném případě nemůže týkat letošního návrhu. V tak vážné napjaté situaci, ve které se Česká republika nachází, by vláda měla (dle našeho názoru) plně využít možností sociálního dialogu a spolupráce se sociálními partnery. (Tím spíše, že se ČR v současné době nachází v roli předsednické země EU!) Předseda ČMKOS v návaznosti na předložený návrh státního rozpočtu 2022 zaslal ihned po jeho zveřejnění dne 1. 9. 2022 předsedovi vlády žádost o nápravu² a informoval další sociální partnery. (I ti požádali o nápravu.) Každopádně nám doplňující části státního rozpočtu (které MF ČR zjevně mělo) byly zaslány až na konci týdne, v pátek dopoledne. Bohužel i tento přístup vyvolává celou řadu velmi vážných otázek o smyslu sociálního dialogu s touto vládou.

Za druhé – je velkou otázkou, co je to vlastně za materiál, který vláda (ještě k tomu nekompletní) vůbec předložila sociálním partnerům k „projednání“. V předloženém rozpočtu se např. vůbec nenachází úsporný tarif. O tom, že toto tři čtvrtě roku anoncované klíčové opatření pro zmírnění dopadů energetické krize není (prozatím) v návrhu rozpočtu obsaženo, také o něčem svědčí. Komentáře publikované ve veřejných zdrojích ukazují na vážně narušený proces přípravy státního rozpočtu. Ukazuje se, že fakticky dosud nebyly (a zdá se, že asi ani nebudou) projednány s jednotlivými správci návrhy jednotlivých rozpočtových kapitol. (Kdyby tomu bylo naopak, pak by jistě např. ministr průmyslu a obchodu nebyl překvapen, že se do stávajícího návrhu státního rozpočtu klíčový sociální tarif s rozpočtovým dopadem cca 50 mld. Kč není zahrnut, zatímco v návrhu jeho rozpočtové kapitoly ho zahrnutý má.)³

Za třetí – je zřejmé, že předložený rozpočet je zjevně nehomogenní. Přes vysoké schodky a celou řadu nevyjasněných oblastí na výdajové straně rozpočtu (které nejsou do rozpočtu předloženého

² „Vážený pane předsedo, v Elektronické knihovně legislativního procesu (systém EKLEP) byl zveřejněn Návrh zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2023 včetně rozpočtové dokumentace. Bohužel však nebyl do tohoto systému Návrh zákona nahrán kompletní a chybí některé klíčové části. Zejména postrádáme tradiční části E až J, bez kterých materiál nepodává kompletní obraz o návrhu státního rozpočtu na příští rok. ČMKOS jako jeden ze sociálních partnerů by pro svou analýzu a přípravu stanoviska uvítala kompletní materiál.“

³https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3527586-v-navrhu-rozpocetu-pro-pristi-rok-neni-napsan-usporny-tarif-zjistila-ct-doplname-ho?fbclid=IwAR2_eMp3FsiwyUDQuWnnRvTGIUCIPZiHyY9uf7QEgGMn7mfwCRyuHbV3BCE

ještě ani zahrnutý – viz výše) obsahuje předložený návrh rozpočtu poměrně výrazné snížení daní.

To ovšem do předloženého návrhu státního rozpočtu na příští rok nesporně zahrnuto je.

Jde především o **zrušení systému EET (včetně nespustění jeho III. etapy)**. Tímto opatřením se zbavil stát daňových příjmů minimálně v rozsahu **17 mld. Kč ročně**, aniž za to cokoli získal.⁴

Dalším opatřením je **snížení sazby sociálního pojištění** o 5 % u zaměstnavatele při zaměstnávání osob na zkrácený úvazek. Oficiální odhady tohoto kontroverzního opatření se pohybují okolo **-3 mld. Kč ročně**. (Střízlivější odhady počítající s využitím tohoto opatření pro daňovou optimalizaci hovoří spíše o -10 mld. Kč.)

Dalším opatřením je **zvýšení hranice pro použití paušální daně na dva miliony kombinované s posunutím povinné registrace k DPH na tuto úroveň**. Rozpočtový dopad tohoto opatření na veřejné finance se bude podle provedené RIA pohybovat na úrovni **-20 mld. Kč ročně** (z toho na státní rozpočet -13 mld. Kč). Ve skutečnosti může být tato ztráta na příjmové straně veřejných rozpočtů výrazně vyšší, protože použití paušální daně rozšiřuje výrazně možnost daňové optimalizace a dále podpoří rozvoj švarcsystému.

Konečně dalším opatřením je prodloužení **mimořádných odpisů i na majetek pořízený letech 2022 a 2023 s dopadem -6 až -7 mld. Kč ročně**.

Celkově v dnešní rozpočtově napjaté situaci tato vláda zbavila veřejné finance pro příští a následující roky daňových příjmů v rozsahu okolo 50 mld. Kč ročně (čili o částku, která se velmi podobá rozpočtovému dopadu tzv. sociálního tarifu, do návrhu státního rozpočtu ovšem prozatím nezahrnutého).

Jde jasně o dvojakou politiku současné vlády, která v této kritické situaci rozděluje českou společnost. Cesta zvolená vládou ČR je nebezpečná pro české veřejné finance (tj. pro ty finance, které chce současná kolice údajně napravovat). Jistě, lze se zbavovat příjmů ve prospěch velmi omezené skupiny občanů a firem (jistě ne ekonomickou krizí nejpostiženějších) a spoléhat se přitom na to, že vyvolané rozpočtové výpadky budou překryty dodatečnými inflačními příjmy. Tuto nezodpovědnou politiku však musí vždy někdo zaplatit (resp. na ni doplatit), a nebude to nikdo jiný než zaměstnanci a důchodci.

Za čtvrté – v souvislosti s příjmy rozpočtu je potřeba se zmínit ještě o dvou poměrně zásadních otázkách. Ty sice v nedávné době prošly veřejným prostorem, ale v poslední době jaksí zapadly (či byly upozaděny). Jde o zdanění mimořádných zisků vzniklých v přímé souvislosti

⁴ Je nutno připomenout, že spuštění EET bylo doprovázeno výraznými sníženími sazby DPH především u hostinských služeb. Toto snížení se však v poklesu cen prakticky neprojevovalo a stát tuto neformální „kompenzaci“ údajně újmou provozovatelů plynoucí ze zavedení EET fakticky nijak neřešil (spíše naopak). Při zrušení EET se ovšem otázka „návratu sazeb zpět“ ani nediskutovala. Takže pokud budeme postupovat v naznačené logice „újmou a její kompenzace“, tak speciálně tyto služby na zrušení EET vydělaly dvakrát.

s důsledky pádivé inflace v ČR u energetických firem a bank a o převod výrazných zisků firem v majetku (či s majetkovým podílem) státu do státního rozpočtu na krytí dopadů extrémního zvýšení cen u nejpostiženějších skupin našich občanů. Nic takového v návrhu státního rozpočtu zahrnuto není. Dokonce se ve veřejném prostoru objevují informace, že zastropování cen u elektrické energie (ovšem do budoucna a na úrovni výrazně vyšší než před krizí) je podmiňováno nezdaněním těchto současných zisků.

Za páté – v předloženém návrhu rozpočtu není pro příští rok počítáno s žádným zvýšením

platů v rozpočtové sféře, a to ani již slíbené navýšení platů u ozbrojených složek o 10 % od Nového roku. **Na str. 27 část E. Zpráva o státním rozpočtu** a na str. 29 rozpočtového výhledu je totiž mezi roky 2022 a 2023 uvedena faktická stagnace průměrného nominálního platu při velmi mírném nárůstu celkového objemu (0,3 %) a fakticky stejném nárůstu pracovních míst (viz dále). **ČMKOS prosazuje jasný požadavek kompenzovat všem pracovníkům veřejného sektoru očekávanou inflaci v roce 2023, tj. zvýšit tarify ve všech tabulkách o 10 %.**

V návrhu rozpočtu předloženém pro jednání RHSD o státním rozpočtu na rok 2023 není celá řada i klíčových opatření vůbec uvedena, natož spočítána a ekonomicky pokryta.

Jedná se ve skutečnosti o velmi formalizovaný návrh, který fakticky bude muset být zásadně doplněn, resp. dopracován a přepracován. A při tomto dopracování se objeví to, co je dnes přehlíženo a zastíráno. Objeví se „druhá tvář inflace“. Doposud stávající státní rozpočet na nárůstu inflace především vydělával.⁵ Nyní nastupuje fáze, kdy inflace prolne plně na celou výdajovou stranu rozpočtu a všechny výdaje budou reálně výrazně nižší. Pokud zvítězí pocit, že v této fázi, kdy české ekonomice hrozí minimálně zastavení (spíše však propad) ekonomického růstu, je potřeba k tomu ještě výrazně snížit schodek státního rozpočtu, tedy výdaje snížit i nominálně, čeká českou ekonomiku neodvratná dlouhá recese. (I to je důsledek absence protiinflačních opatření cenové regulace).

⁵ V letošním roce podle zpřesnění materiálu MF ČR „Zdůvodnění změn v aktuální predikci daňových příjmů (pro novelu SR 22) oproti predikci z dubna 2022“ státní rozpočet na inflaci vydělá oproti původnímu upravenému rozpočtu z letošního února navíc celkem 62,1 mld. Kč. Vzhledem k tomu, že již v únorovém státním rozpočtu byl zohledněn pro letošní rok inflační nárůst v rozsahu 62 mld. Kč, činí celkový efekt inflace na příjmové straně rozpočtu dle odhadů MF ČR 124 mld. Kč. Pokud tento příjem porovnáme s nárůstem vyplacených sociálních dávek a dalších výdajů spojených s nárůstem inflace, včetně spuštění tzv. sociálního tarifu, který se ovšem v letošním roce uplatní pouze z 1/3, tj. ve výši 20 mld. Kč, ukazuje se, že v letošním roce se na kompenzaci vysoké inflace u občanů využije maximálně 60 % příjmů získaných ze zrychlené inflace.

2. Trh práce a sociální politika

Návrh pracuje s nárůstem příjmů rozpočtové kapitoly 313 z 617,2 mld. Kč v roce 2022 na 674,3 mld. Kč v roce 2023 (to je nárůst o 9 %) a s nárůstem výdajů z 757,9 mld. Kč v roce 2022 na 861,8 mld. Kč v roce 2023 (to je nárůst o cca 14 %).

Oblast nepojistných sociálních a rodinných dávek

Obecně lze říci, že jsou poddimenzovány téměř všechny mandatorní výdaje, například na dávky hmotné nouze je alokováno 6,5 mld. Kč (chybí cca 1 miliarda Kč na plné pokrytí). Vzhledem k vývoji inflace a cen energií lze ale předjímat další valorizaci životního a existenčního minima, což opět povede k dalšímu nárůstu výdajů v řádu miliard. Současně ČMKOS požadovala a nadále požaduje valorizaci některých sociálních a rodinných dávek.

Jde především o dávky nemocenského pojištění, kde ČMKOS vzhledem k jejich nízké úrovni dlouhodobě požaduje zvýšení procentuální výměry z 60 % na 80 %, a to zejména u **nemocenského, ale i ošetřovného a dlouhodobého ošetřovného. U porodného** požadujeme rozšíření okruhu osob, které budou mít na porodné nárok, z úrovně 2,7násobku životního minima na 3,4násobek ŽM jako u přídavku na dítě. **Rodičovský příspěvek a příspěvek na péči považujeme nutné zvýšit zhruba o inflaci (15 %) a příspěvek na mobilitu na 900 Kč na měsíc.** (Je zřejmé, že by se jednalo o mandatorní výdaj státního rozpočtu, který by musel být samozřejmě zajištěn.)

Zaměstnanost

Alarmující jsou výdaje na APZ, kde je naplánováno cca 3 mld. Kč. Nicméně se jedná o české i EU zdroje a na klasickou APZ je naplánováno cca 500 mil. Kč, přičemž 350 mil. Kč z toho představuje národní podíl na financování projektů EU. ČMKOS z pohledu i možného nepříznivého budoucího vývoje na trhu práce požaduje 5 mld. Kč.

Důchody

Výdaje na důchody jsou v návrhu podle našeho odhadu poddimenzovány o cca 20 mld. Kč. (Zde se jedná nesporně již o „klasický“ rozpočtový trik při snaze o udržení výše deficitu.)

3. Zdravotnictví a sociální služby

Zdravotnictví

Za zásadní považujeme připomenout snížení objemu financí na platby státu za **osoby, za které je plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění stát. Letos schválená změna zákona,**

kteřou došlo ke snížení vyměřovacího základu, se dle našeho názoru negativně projeví v úhradách za poskytovanou zdravotní péči v roce 2023 (již předložené návrhy zdravotních pojišťoven) a bude mít negativní dopady na kvalitu a rozsah poskytované zdravotní péče.

Dle propočtů Asociace českých a moravských nemocnic zdravotními pojišťovnami a Ministerstvem zdravotnictví navrhovaný meziroční růst výnosů o 4 % pro rok 2023 nepokryje u většiny zařízení ani náklady na růst cen energií. Podíl nákladů na energie na celkových nákladech nemocnic výrazně vzrostl z 2,3 % v průměru za 1. pololetí 2019 na kalkulovaných 4,88 % za 1. pol. 2023. U menších zařízení s převažujícím typem následné a ambulantní péče je růst a procento ještě vyšší, ze 3 % na očekávaných 6–8 %.

Pro úhradu navýšení nákladů na energie mezi roky 2023 a 2021 je s ohledem na různé dlouhé fixace cen spočteno 3,48 % navýšení úhrady od zdravotních pojišťoven v průměru (medián je 3,78 %). Růst nákladů na energie kalkulované pro rok 2023 vůči roku 2021 je v průměru 4,35 % (medián 4,37 %). Tyto hodnoty byly kalkulovány s cenou elektřiny 8 500 Kč/MWh a plynu 3 500 Kč/GJ ze začátku července, což už dnes bohužel neplatí a ceny elektřiny se šplhají ke 12 500 Kč/MWh!!

V kontextu výše uvedeného považujeme za zásadní řešit ceny a dodávky elektřiny a plynu do zdravotnických zařízení a také do zařízení sociálních služeb. Je bezpodmínečně nutné najít kompenzační mechanismus pro všechny typy organizací, které ve zdravotnictví a sociálních službách působí (příspěvkové organizace i obchodní společnosti).

V návrhu zdravotních pojišťoven naprosto chybělo pokrytí letošní inflace, které se může dostat až na úroveň 20 %. Asociace českých a moravských nemocnic připomíná, že odhad inflace na letošní rok pro tvorbu ÚV 2022 byl 4 %.

V kapitole 335 Ministerstvo zdravotnictví nerozumíme snížení předpokládaných příjmů téměř o 7 miliard. Zdravotnictví a organizace zdravotní péče nejsou pro stát prioritou?

Za nepochopitelné považujeme snížení objemu finančních prostředků na platy zaměstnanců o 7,8 % při zvýšení tarifů o 10 % v letošním roce a při zatím neuzavřené dohodě pro rok 2023.

K radikálním poklesům dochází také např. ve výdajích na zvláštní zdravotnická zařízení a služby pro zdravotnictví, a to o 29,6 %. Ještě dramatičtější je situace v poklesu výdajů na zdravotnické programy, která představuje meziroční pokles o 41,8 %.

V návrhu rozpočtu na rok 2023 nás velmi zarazilo také snížení finančních prostředků na výdaje na očkování a Pandemický plán ČR o 42,7 %, a to vše za situace, kdy nevíme, jak se bude vyvíjet epidemická situace a pandemie nemoci covid-19.

Celkově poklesnou výdaje Ministerstva zdravotnictví meziročně o 16,1 % a oproti původně plánovanému rozpočtu na rok 2022 o 36,4 %, proto úvodní věty o destabilizaci resortu.

ČMKOS zásadně nesouhlasí se snížením systemizovaných míst a financí pro orgány ochrany veřejného zdraví. Navrhovaný stav je naprosto proti původně nastavenému trendu zvýšit příspěvek pro hygienickou službu a zdravotní ústavy tak, aby tyto instituce mohly plnit zákonem svěřené činnosti. Požadujeme úpravu v předloženém návrhu, navýšení systemizovaných míst a zvýšení plánovaných financí. Připomínáme, že zásadní role hygienické služby se plně projevila při boji s nemocí covid-19. Je bezpodmínečně nutné změnit úhel pohledu na orgány ochrany veřejného zdraví a poučit se z minulosti, kdy se hygienická služba potýkala se škrty systemizovaných míst a financí, což mělo za následek negativní dopady do práce hygieniků a dalších orgánů ochrany veřejného zdraví v prvních měsících boje s nemocí covid-19. Vytvořená systemizovaná místa je nutné ponechat a urychleně obsadit z důvodů dalšího rozvoje hygienické služby, což zabezpečí lepší ochranu veřejného zdraví pro obyvatele.

Další navýšení objemu finančních prostředků, které považujeme za zásadní, je z důvodů, aby vláda zaměstnance v hygienické službě udržela a ocenila jejich práci. Připomínáme, že v hygienické službě pracuje přibližně 2 300 pracovníků, jejich průměrné výdělky jsou v porovnání s ostatními zaměstnanci veřejné správy nízké a je nezbytně nutné je zvýšit, a to alespoň o 10 % objemu financí.

Sociální služby

Situace v sociálních službách se bohužel z naprosto nepochopitelných důvodů téměř každoročně opakuje. Částky na dotace pro poskytovatele sociálních služeb jsou podfinancované a v průběhu roku je nutné přistupovat ke zvýšení uvedeného ukazatele. V letošním roce vláda také opět přistoupila k dofinancování sociálních služeb, a proto navrhujeme, aby se v roce příštím podobné situaci předešlo a aby byly finanční prostředky poskytovatelům sociálních služeb vyplacené v potřebné výši již začátkem roku. **Upozorňujeme, že v kapitole Neinvestiční nedávkové transfery je pokles výdajů o 2,9 %, což považujeme za nepřijatelné a požadujeme částku zvýšit na minimálně letošní úroveň plus započítat inflační vlivy a navýšení platů a mezd pro zaměstnance v sociálních službách.**

Za neméně důležité považujeme řádné profinancování navýšení platů a mezd zaměstnancům sociálních služeb. Opět také připomínáme, že platy těchto zaměstnanců jsou jedny z nejnižších a je bezpodmínečně nutné, aby pro udržení zaměstnanců v sociálních službách byly navýšené. Zvýšením platů a mezd se předchází vyplácení sociálních dávek. Je demotivující, když je zaměstnanec při své práci odkázán na sociální dávky.

4. Školství

V příloze č. 4 k návrhu zákona, ukazatele kapitoly 333 MŠMT, jsou uváděny výdaje regionálního školství a přímo řízených organizací ve výši 188 512 150 582 Kč. Podstatnou část těchto výdajů tvoří výdaje na platy pedagogických a nepedagogických pracovníků v RgŠ. Navrhuje se zvýšení oproti schválenému rozpočtu kapitoly roku 2022 o 639 588 240 Kč. Z takového navýšení nebude možno uhradit nové požadavky vyplývající z aktuálních úkolů RgŠ ani vytvořit předpoklady pro realizaci záměrů ve zlepšení platové situace zaměstnanců v RgŠ tak, jak jsou popsány v programovém prohlášení vlády i v návrhu novely školského zákona schváleného vládou (novela by měla nabýt účinnosti 1. ledna 2024).

ČMKOS podporuje návrh na nárůst průměrného měsíčního platu pedagogických i nepedagogických pracovníků RgŠ na rok 2023 o 15 %, včetně jeho reálného finančního zabezpečení. Nárůst objemu platů musí pochopitelně respektovat i nároky související se zvýšením počtu zaměstnanců RgŠ.

K návrhu střednědobého výhledu na léta 2024 a 2025: V části 6.3.3. „Výdaje na platy a ostatní platby za provedenou práci“ se v úvodním odstavci konstatuje, že „v platové oblasti střednědobého výhledu na roky 2024 a 2025 není uvažováno s meziročním plošným nárůstem objemu prostředků na platy a ostatní platby za provedenou práci (ostatní osobní náklady)“.

Obsah a důsledky tohoto sdělení nejsou jasné a chybí konkretizace v takto závažné záležitosti, což velmi kontrastuje s takovými podrobnostmi jako např. v kapitole min. zahr. Věcí, že se zvýší počet míst o 2 v objemu platů o 1 mil. za účelem zabezpečení vědeckých diplomatických složek v Izraeli a JV Asii. Požadavky za desítky miliard plynoucí z návrhu novely školského zákona přitom za zmínku nestojí.

V tabulce č. 5 „Objem prostředků na platy, ostatní platby za provedenou práci (OON) a počty míst v OSS a PO v letech 2023–2025“ v kapitole MŠMT je uváděna tato výše prostředků na platy (a to i platů zaměstnanců v RgŠ):

2023	–	126 316 135 240
2024	–	125 761 913 098
2025	–	125 761 913 098

Počet míst meziročně 2023 a 2024 se přitom snižuje o 1051. Vzniká otázka, zda ještě platí slib této vlády v jejím programovém prohlášení, pokud jde o úroveň platů pedagogických pracovníků.

V dodatečně zaslaných materiálech pro jednání Tripartity je tabulka č. 10 „Specifické ukazatele rozpočtových kapitol v letech 2023 až 2025“. Údaje v ní obsažené jen potvrzují to, co je uvedeno

v připomínkách ČMOS PŠ v prvním odstavci. Nová je skutečnost, že tyto výdaje mají v roce 2024 oproti roku 2023 poklesnout o 607 mil. Kč a v roce 2025 stagnovat na úrovni roku 2024.

5. Věda a výzkum

Plánované výdaje na VaVal (Výzkum, Vývoj a Inovace) pro rok 2023 byly sice oproti roku 2022 mírně navýšeny (o 0,6 %), ovšem pro Akademii věd České republiky byly razantně sníženy (o 4,4 %). Přitom v jiných kapitolách (Technologická agentura České republiky, Ministerstvo vnitra) byly výdaje výrazně navýšeny (o 11,8 %, resp. o 30,7 %).

Podíl institucionálního financování akademických výzkumných ústavů, který je dlouhodobě velmi nízký, se tedy v roce 2023 ještě sníží. To povede k nestabilitě dlouhodobě budovaných výzkumných týmů, odlivu perspektivních mladých vědeckých pracovníků a celkové devastaci základního výzkumu v České republice. Návrh na snížení výdajů v kapitole Akademie věd České republiky svědčí o ignorování rizika takovýchto důsledků.

ČMKOS proto nesouhlasí se snížením výdajů v kapitole Akademie věd České republiky. Navrhuje výdaje pro Akademii věd České republiky zvýšit a přehodnotit strukturu výdajů v ostatních kapitolách, zejména v těch, které přerozdělují výdaje státu na VaVal ve prospěch účelového financování prostřednictvím grantových agentur (Technologická agentura České republiky, Grantová agentura České republiky, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo vnitra).

6. Doprava

Připomínky ČMKOS směřují zejména ke kapitole rozpočtu Ministerstva dopravy a s tím souvisejícím rozpočtem pro státní fond dopravní infrastruktury.

Z pohledu potřeby zachování investiční aktivity, která má, jak ve svém programovém prohlášení⁶ deklaruje současná vláda, **zajistit dostavbu chybějící dopravní infrastruktury**, čili dohnat deficity minulosti, je navrhovaný rozpočet MD a zejména jeho transfer do rozpočtu SFDI **naprosto nedostatečný**. A to ještě nemluvíme o střednědobém výhledu, kde návrhy v těchto oblastech pokládáme za neprostou katastrofu.

⁶ „Jedním z **klíčových úkolů státu** je **dostavba chybějící dopravní infrastruktury** a zajištění jejího provozu.“ (...) „Stanovíme plán investic do dopravy, **zajistíme stabilní rozpočet** Státního fondu dopravní infrastruktury a zvýšíme kontrolu nad efektivitou vynaložených prostředků na dopravní stavby.“

Zdá, že vláda rezignovala na svůj slib, který deklarovala při svém uvedení do úřadu. Požadujeme navýšení příslušných výdajových rámců na úroveň, která bude znamenat dostatečné zajištění výstavby potřebné infrastruktury. Jedná se o budoucnost a jedná se o investici do prosperity země (i toto je uvedeno v programovém prohlášení vlády – v kapitole DOPRAVA⁷). Podle našeho názoru nelze opakovat stejnou chybu dvakrát. Bohužel předložený rozpočet a výdajové rámce střednědobého výhledu nám signalizují, že vláda má tendenci opět vstoupit do téže řeky. Upozorňujeme na skutečnost, že škody, které byly takto napáchané v letech minulých (zejména v letech 2010–2012), kdy se prakticky zastavila investiční výstavba, si neseme dodnes.

ČMKOS požaduje po vládě ČR jasné stanovisko, jakým způsobem a z jakých prostředků chce zajistit plnění svého programového prohlášení v oblasti dopravy. V aktualizovaném rozpočtu pro rok 2022 je v kapitole MD částka dotace pro SFDI 89 835 096 000 Kč a rozpočet SFDI počítá s výdaji ve výši 122 435 096 000 Kč. V poslední aktualizaci SR ze srpna letošního roku pak dokonce je dotace pro SFDI navýšena o 5 800 000 000 Kč na celkových 95 636 096 000 Kč. V návrhu SR pro rok 2023 je pro SFDI navrhována dotace ve výši 64 869 489 000 Kč, přičemž výdaje SFDI jsou navrhovány pouze ve výši 93 569 489 000 Kč. Tato výše je pro nás nepřijatelná a směšně nízká. **Za minimální výdajovou výši, která zajistí adekvátní rozvoj dopravní infrastruktury, považujeme částku vyšší, než jaká byla schválena v aktualizovaném rozpočtu na tento rok.** Je totiž zřejmé, že růst cen jak materiálových vstupů, tak zejména ostatních vstupů, především energetické povahy, si vyžadují vyšší náklady na zajištění minimálně stejného výkonu (i když pro naplnění programového prohlášení vlády je třeba výkon zvyšovat). Při pohledu na střednědobý výhled, který je součástí předkládaného návrhu státního rozpočtu, je naše reakce ještě kritičtější a zde považujeme vyšší navrhovaných výdajů za zahájení „likvidace“ významné části českého stavebnictví. Výdajové rámce pro SFDI, které jsou navrhované na zhruba polovině částky schváleného rozpočtu SFDI pro rok 2021, při vysoce rostoucích cenách vstupů, v posledním roce lámajících všechny předpovědi, považujeme za výsměch zaměstnancům stavebních firem i všem občanům ČR. Zní nám to jako jasný vzkaz: investovat do lepší budoucnosti nechceme, spokojíme se s tím, co máme, a občané si na to musí zvyknout.

⁷ „Bezpečná a funkční dopravní spojení jsou jednou ze základních podmínek dalšího rozvoje naší země a jejích regionů.“

7. Kultura

I. ČMKOS nesouhlasí s předloženým návrhem státního rozpočtu na rok 2023 v kapitole 334 Ministerstvo kultury a požaduje jeho navýšení tak, aby mohl být naplněn smysl programového prohlášení vlády, tj. dosažení 1 % výdajů státního rozpočtu na kulturu.

Vývoj kapitoly rozpočtu 334 Ministerstvo kultury považujeme za nepřijatelný. Nová vláda, na rozdíl od předchozích vlád, zjevně přistoupila k neúměrným úsporám právě v resortu kultury, kdy míra podfinancování se blíží destrukci, viz navrhovaný poměr výdajů státního rozpočtu na kulturu v roce 2023 na úrovni 0,59 % bez započítání náhrad církvím. Jde o flagrantní popření deklarace vlády a vedení MK ČR posílit vícezdrojové financování, s čímž je spojená otázka zavedení zákona o Veřejné kulturní instituci (VKI). Požadujeme adekvátní navýšení rozpočtu MK ČR na úroveň, která bude reflektovat inflační ukazatele a růst cen energií a dodrží politický závazek programového prohlášení vlády přiblížit financování kultury k 1 % státního rozpočtu.

V celkovém přehledu výdajů státního rozpočtu 2023 podle kapitol se u kapitoly 334 Ministerstvo kultury počítá v rámci výdajů s částkou 14,374 mld. Kč. V kontextu celkových výdajů státního rozpočtu pro rok 2023 se jedná o 0,71 %, to včetně zahrnutí náhrad církvím. Pokud však budeme vycházet z programového prohlášení vlády, kdy se výpočet poměru má provádět bez započítání náhrad církvím, pak je tento poměr dokonce na úrovni 0,59 %! Schválený rozpočet Ministerstva kultury pro letošní rok 2022 pracuje s výdaji 15,238 mld. Kč, návrh rozpočtu na rok 2023 počítá pouze s částkou 14,374 mld. Kč. V nominálním vyjádření jde tedy dokonce o snížení rozpočtu o 864 mil. Kč! Pokud vezmeme v potaz vládní novelu státního rozpočtu z 27. 7. 2022, která částečně reaguje na inflační růst všech nákladů, nominální propad v kapitole Ministerstva kultury činí 2,043 mld. Kč.

To je zcela v rozporu s proklamacemi vlády o podpoře kultury, dokonce jde od počátku funkčního období současné vlády o dramatický pokles, neodpovídající kontextu současné situace růstu inflace. Naplňují se tak obavy z předchozí revize návrhu státního rozpočtu na rok 2022, kterou provedla současná vláda na začátku letošního roku.

Míra úspor a celkového přístupu současné vlády k resortu kultury je patrná ve srovnání s předchozími roky. Poměr výdajů státního rozpočtu na kulturu dosáhl například v roce 2019 až 0,98 % s církevními náhradami, 0,76 % bez církevních náhrad. Už tento výsledek byl ze strany odborné veřejnosti kritizován. Přestože se poměry výdajů státního rozpočtu na kulturu v dalších letech snižovaly, nominálně došlo k navýšení rozpočtu MK ČR, kterým předchozí vláda částečně korigovala negativní důsledky způsobené koronavirovou krizí, z níž se kultura dosud úplně nevzpamatovala.

V současné situaci, kdy úroveň inflace se letos odhaduje na úrovni cca 17 % a pro rok 2023 se odhaduje další růst na úrovni cca 10 %, je nynější návrh kapitoly rozpočtu 334 Ministerstvo kultury doslova destruktivní. Zároveň jde o důkaz, že vedení MK ČR není schopno obhájit potřeby oborů kultury; význam tohoto resortu se tím pouze dále snižuje.

Nynějším návrhem dochází ke zjevné absenci odpovědnosti státu, a to především za regionální kulturu a instituce. Vláda tímto krokem zatíží rozpočty samospráv, které však v důsledku rostoucích cen energií a inflace rozpouštějí své investiční rezervy. To v důsledku může znamenat přímé ohrožení mnoha institucí, které v rámci ČR vykonávají nezanedbatelnou veřejnou službu.

Uvědomujeme si nelehkou situaci celého hospodářství, v jejímž rámci dochází k růstu všech mandatorních výdajů, vláda však musí hledat zdroje na jejich úhradu nejen škrty, ale zejména na straně příjmů, které v důsledku některých neuvážených daňových zásahů v tomto krizovém období zbytečně snižuje. Např. vyčíslená ztráta rozpočtu po zrušení EET by stačila na posílení rozpočtu MK.

	rozpočet 2019	rozpočet 2020	rozpočet 2021	rozpočet 2022	Novela 2022 – návrh	návrh 2023
celkové výdaje SR	1 505,35 9 mld. Kč	1 864,81 9 mld. Kč	1 885,61 3 mld. Kč	1 893,24 1 mld. Kč	2008,3 mld. Kč	2 019,543 mld. Kč
výdaje kapitoly 334 MK	14,783 mld. Kč	16,549 mld. Kč	15,849 mld. Kč	15,238 mld. Kč	16,417 mld. Kč	14,374 mld. Kč
podíl výdajů MK k výdajům SR	0,98 %	0,89 %	0,84 %	0,80 %	0,81 %	0,71 %
výdaje MK bez náhrad církvím	11,495 mld. Kč	13,288 mld. Kč	12,599 mld. Kč	11,988 mld. Kč	13,168 mld.	11,976 mld. Kč
podíl výdajů MK k výdajům SR bez náhrad církvím	0,76 %	0,71 %	0,67 %	0,63 %	0,65 %	0,59 %

II. ČMKOS požaduje, aby ukazatele střednědobého výhledu adekvátně reagovaly na situaci a potřeby oboru kultury. Vláda v rámci návrhu státního rozpočtu 2023 projednává a schvaluje i střednědobý výhled pro roky 2024 a 2025. Přestože vládou schválený střednědobý výhled je předkládán Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR samostatně pouze na vědomí současně s návrhem zákona o státním rozpočtu, považujeme i tyto ukazatele za zásadní vzhledem k vývoji rozpočtu Ministerstva kultury na další období. Již v minulosti bylo zvykem, že střednědobé výhledy rozpočtu Ministerstva kultury byly systémově podhodnocovány.

III. Požadujeme razantní navýšení prostředků určených na provoz příspěvkových organizací MK ČR. Současný návrh na úrovni 5,509 mld. Kč jako příspěvek na provoz příspěvkovým organizacím je zjevně nedostatečný v kontextu výrazného zvýšení mandatorních výdajů a na roky 2024 a 2025 je ještě snížen o dalších 160 milionů korun.

Schválený rozpočet MK ČR pro rok 2022 počítá s výdaji na provoz svých příspěvkových organizací v hodnotě 5,446 mld. Kč. Návrh pro rok 2023 počítá s částkou 5,509 mld. Kč, tato položka již ve fázi přípravy státního rozpočtu na rok 2023 byla oproti původnímu návrhu Ministerstva kultury snížena o 1,5 mld. Kč a oproti novelizovanému rozpočtu na rok 2022 (reagujícím na růst cen energií a inflaci v pololetí) byla snížena o 531 mil. Kč. To už nyní vzbuzuje obavy, že činnost organizací bude výrazně omezena a negativně narušena. Toto omezení financí na provoz bude mít dopad jak do personálního obsazení organizací, neboť nezohledňuje nezbytnou potřebu navýšení platů v roce 2023, tak do vlastního provozu zejména muzeí, která i při uzavření budov pro veřejnost musí zajistit nekolísavé klimatické podmínky pro uložené sbírkové předměty, které představují významnou část našeho kulturního dědictví, již nyní maximálně ohroženého rostoucími náklady na energie.

IV. Požadujeme zásadní navýšení prostředků v rámci Programu státní podpory profesionálních divadel, symfonických orchestrů a pěveckých sborů na minimální úroveň alespoň 1 mld. Kč. Stejně tak požadujeme u výše uvedeného programu adekvátní navýšení rámcových ukazatelů v rámci střednědobého výhledu.

Právě tento dotační titul je již podruhé během funkčního období současné vlády podroben extrémní restrikci. Snížení prostředků v tomto zcela zásadním dotačním titulu je negativním signálem vůči samosprávám, které dlouhodobě drží páteřní síť orchestrů a divadel na svých bedrech. Zároveň jde o totální absenci odpovědnosti státu vůči velkým regionálním organizacím „živé“ kultury. U Programu státní podpory profesionálních divadel, symfonických orchestrů a pěveckých sborů je propad prostředků jedním z největších. Oproti roku 2021 (700 mil. Kč) došlo za nového vedení MK ČR k restrikci na úroveň 300 mil. Kč v roce 2022 (oficiálně schválený rozpočet), nyní návrh pro rok 2023 počítá už jen s částkou 250 mil. Kč. V tomto srovnání je úspora

v zásadním programu podpory zřizovaných institucí mimo MK ČR zcela nepochopitelná a nepřijatelná ve srovnání s jinými položkami kapitoly rozpočtu 334 Ministerstvo kultury.

Snížení prostředků na instituce zřizované samosprávami může mít negativní dopad i na rozhodování místních zastupitelstev, pro něž přístup vlády může být impulzem k omezení vlastních prostředků s odkazem na rezignaci státu na podporu regionální kultury, případně snížení prostředků v tomto programu může být objektivně důvodem neschopnosti některých měst a obcí dále udržet fungování a činnost místní kulturní organizace. O ztrátě důvěry ve vícezdrojové financování nemluvě.

Současný ministr kultury Martin Baxa ještě jako poslanec a předseda Podvýboru pro kulturu Poslanecké sněmovny ČR deklaroval nezbytnost nárůstu prostředků v Programu na podporu profesionálních divadel, symfonických orchestrů a pěveckých sborů. Nyní, když má možnost jako ministr naplnit své teze, děje se pravý opak, to přes prohlášení ministra financí o nutnosti podpory státu vůči regionálním kulturním institucím, které jsou bez této podpory zásadně ohroženy.

V. Minimální nárůst průřezového ukazatele platů zaměstnanců v návrhu státního rozpočtu, stejně jako předmětná kapitola 334 Ministerstvo kultury, vůbec nereflektuje nezbytný nárůst platů v roce 2023, a to jak u PO MK ČR, tak i zvýšenou podporou organizací v regionech a napříč kulturním sektorem.

Již nyní byla zahájena tripartitní jednání o nutném navýšení platů v kultuře, a to i s nutností alokace potřebných prostředků. Současný návrh státního rozpočtu pro rok 2023 u kapitoly 334 Ministerstvo kultury s takovým navýšením dopředu nepočítá, přestože vláda deklarovala na rok 2023 předpokládaný 5% nárůst tarifů. Je nezbytné zachovat princip sblížení platových tarifů u oborů veřejné služby a správy, jinak kultura nebude na pracovním trhu konkurenceschopná.

Samotné navýšení platů v kultuře od 1. 9. 2022 je jistě pozitivním krokem, ale při nynější situaci, kdy se očekává další nepříznivý vývoj u inflace (výhled na rok 2023 kolem 10 %), stejně jako se řeší dopady extrémního zdražení cen energií u domácností, je nutné zvýšit platy v rozpočtové a příspěvkové sféře i v roce 2023. Otázkou zůstává, na jakou úroveň. K tomuto je dohoda předsedů koaličních stran s vedením ČMKOS o dalším jednání během září 2022. Je prakticky jisté, že v roce 2023 dojde k nárůstu platů opět ve školství a zdravotnictví. Z pohledu konkurenceschopnosti na trhu práce by pro oblast kultury bylo nepřijatelné, aby v nominálním vyjádření došlo k opětovnému rozevření nůžek u odměňování ve veřejné správě.